

Журило Тарас Анатолійович,
*здобувач вищої освіти на бакалаврському рівні факультету фінансів та обліку
Західноукраїнського національного університету*

Електронне адміністрування податків в Україні: переваги та ризики в умовах воєнного часу

В сучасних умовах глобальної цифровізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій у всіх сферах суспільного життя електронне адміністрування стає ключовим чинником ефективності функціонування системи оподаткування. Для України, яка прагне до інтеграції в європейський економічний простір та створення сприятливого середовища для ведення бізнесу, впровадження сучасних цифрових технологій у сфері оподаткування є важливим завданням, що здатне зменшити витрати часу на виконання податкових зобов'язань платниками податків, звужити поле для корупції і зловживань [1].

Електронне адміністрування податків – механізм, який передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій для здійснення податкових процедур, починаючи від реєстрації платників, подання звітності до сплати податків, а також проведення податкових перевірок. Його впровадження покликане налагодити взаємодію держави та платників, мінімізувати корупцію, спростити процедури сплати податків та знизити адміністративні витрати [2].

Передумовами для впровадження електронного адміністрування податків стали потреби оптимізувати процес збору та обробки кожного разу більшої інформації, пов'язаної із процесами оподаткування, оскільки кількість платників податків має тенденцію до збільшення, як і зростає складність відстеження господарських процесів для забезпечення об'єктивності й повноти оподаткування. Значну роль у цифровізації адміністрування податків відіграє технологічний прогрес, адже загальна доступність інтернет-зв'язку робить процес справляння податків зручнішим та швидшим.

За останні роки Україна досягла значного прогресу у впровадженні елементів електронного адміністрування податків. Зокрема, створення Електронного кабінету платника податків стало зручним цифровим сервісом для взаємодії платників та Державної податкової служби України. У кабінеті кожен платник має можливість подати податкову звітність в електронній формі, сплачувати податки онлайн, реєструвати податкові накладні та послуги. Наприклад, підприємство або фізична особа підприємця щомісячно подають декларацію з ПДВ. За допомогою електронного кабінету платника подання є зручнішим та швидшим, ніж паперовий варіант.

Іншим здобутком інтеграції цифрових технологій у процеси адміністрування фіскальних платежів є електронний документообіг між органами податкової служби та платниками. Замість обміну паперовими документами, які потребують друку, підписання, доставки, операції відбуваються електронно. Документи доставляються миттєво, що в свою чергу дозволяє зменшити час на отримання та обробку. Електронна фіксація усіх операцій дозволяє уникнути втрати документів та зменшити ризики фальсифікації.

Не зважаючи на переваги цифровізації процесу адміністрування податків, вона спричинила виникнення низки проблем та викликів. Зокрема, суттєвою перешкодою на шляху повноцінного впровадження цифровізованого оподаткування є недостатній рівень цифрової грамотності платників. Варто зазначити, що перехід від паперового до електронного адміністрування податків – складний та тривалий процес, адже потрібен час, щоб підприємці звикли та опанували цей механізм.

Іншим викликом для поглиблення цифровізації процесів оподаткування є те, що в умовах воєнного часу суттєво зріс ризик кібератак. Збільшення обсягів електронної

інформації вимагає посилення заходів щодо її захисту від несанкціонованого доступу. Забезпечення надійного захисту інформації сприятиме підвищенню довіри платників до електронних сервісів та забезпечить стабільність роботи податкової системи [3].

Подальша інтеграція інформаційних систем у процеси оподаткування забезпечить безперебійну роботу електронних сервісів, збільшить зручність і швидкість сплати податків та зборів. Посилення кібербезпеки та захисту даних за допомогою сучасних систем, а також регулярного аудиту систем безпеки підкріпить довіру у користувачів електронних ресурсів і зменшить ризики витоку персональних даних.

Вагомі перспективи інтеграції цифрових технологій у процеси взаємодії між платниками податків та органами податкової служби відкриває розвиток штучного інтелекту та інтернет-мереж. Зокрема, у зарубіжній практиці технологію штучного інтелекту використано для організації діяльності спеціалізованих чат-ботів, які надають платникам податків корисну інформацію, пов'язану з процесами виконання податкових зобов'язань [4]. Чат-боти можуть виступати у якості загального інформаційного ресурсу, надаючи відповідні на найбільш поширені запитання зі сфери оподаткування, але також мати функцію персоналізованого консультанта, який надає податкові консультації на підставі завантажених документів із збереженням конфіденційності даних користувачів.

Попри вагомні переваги, які може забезпечити використання технології штучного інтелекту в контексті оперативного доступу платників до податкової інформації, пошуку відповідей на проблемні питання з оподаткування, питання тотального впровадження цієї технології поки дискусійне. Ця дискусійність насамперед пов'язана із недостатнім рівнем розвитку цієї технології, яка може зіштовхуватись із обмеженнями при обробці складних або нестандартних питань, неправильно зрозуміти їхню суть, що впливає на об'єктивність відповідей. Відповідно, попри оперативність роботи податкових чат-ботів, існує необхідність збереження нагляду людини-оператора для можливого реагування на технічні помилки та інші збої у його роботі. Незважаючи на тимчасові труднощі, успішна реалізація політики цифровізації у сфері оподаткування дозволить зробити взаємодію платників з податковими органами зручнішою, а систему оподаткування – зрозумілою і такою, що стимулює економічну активність. Розширення обсягу відкритих даних у податковій сфері також сприятиме підвищенню рівня громадського контролю та боротьбі з корупцією.

Література:

1. Горин В. П., Була П. В., Чорноус В. С. Податкова політика України в умовах воєнного часу: реалії, безпекові виклики та перспективи подолання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 18. С. 23-31.
2. Дем'янчук І. А., Коваль Л. А., Ліщук Н. В., Козак С. В. Сутність податкового адміністрування в умовах реалізації сучасної податкової політики України. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7632>
3. Замасло О. Т., Зарівна А. В. Система електронного адміністрування податків в Україні в умовах глобальної цифровізації. *Бізнес Інформ*. 2024. № 4. С. 244–252. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-244-252>
4. Лагодієнко Н. В., Скляр Л. Б., Степаненко С. В. Електронне адміністрування податків як засіб підвищення ефективності їх сплати. *Економічний простір*. 2022. № 178. С. 78-82. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/178-13>